

מאירה הנסון

המרכז לקיימות מקומית, מרכז השל לקיימות

רן רביב

המרכז לקיימות מקומית, מרכז השל לקיימות

ציטוט מומלץ

הנסון מרביב ר. 2016. אתגר החיים בעיר באפס פליטות פחמן. *אקולוגיה וסביבה* 7(3): 217-218.

מיזם BedZED, לונדון, השואף לצמצם את המדריך האקולוגי ולאזן את פליטות הפחמן של דיירייה במקום. הארובות הצבעוניות הן חלק ממערכת אוורור המווסתת את זרימת האוויר בתוך הבתים | באדיבות BioRegional, פליקר CC BY-NC 2.0

אתגר החיים בעיר באפס פליטות פחמן

נקודת מבט

גיליון סתיו 2016 / כרך 7(3) / קיימות עירונית 13 באוקטובר, 2016

היעדים השאפתניים של צמצום פליטות גזי חממה, שנקבעו בוועידת פריז, מעלים את הצורך בכלים מעשיים לעצור את מגמת ההתחממות של כדור הארץ על כל השלכותיה. ערים אחראיות ל-70% מפליטות הפחמן העולמיות^[2]: הן גורם מרכזי לבעיה, אך גם המקום ליצירת פתרונות – במישור העירוני וגם השכונתי. אם נביא בחשבון את התרומה המרכזית של משקי בית לשיעור הפליטות (ראו סקרים של פורום ה-15 לגבי המצב בישראל^[1]), עולה הצורך המידי בשינוי במגזר זה.

לנוכח מידע זה, מעניין ללמוד מאחד הניסויים המעניינים המתנהלים בעולם בעשורים האחרונים ליצירת 'קהילות של עולם אחד' (One Planet Communities) בהובלת ארגון ביורג'נל (BioRegional). המודל, שאת הטמעתו בישראל מוביל המרכז לקיימות מקומית במרכז השל, מבוסס על מיזם המגורים והמשרדים BedZED ברובע סאטון (Sutton) בדרום לונדון. הקמת המיזם, הכולל 100 יחידות דיור ו-2,500 מ"ר למשרדים, החלה ב-1997 תוך הצבת אתגר חלוצי בזמנו: לצמצם את המדריך האקולוגי ולאזן את פליטות הפחמן של דיירייה במקום. מריאיון עם בן גיל (Ben H Gill) (נספח 1), המנהל הטכני של תכנית 'קהילות של עולם אחד', עולה כי היעד של אפס פליטות פחמן טרם הושג, אולם יש הרבה ללמוד ממה שנעשה עד כה.

בראש ובראשונה, הניסיון של BedZED מדגים עד כמה חשוב להתמקד באורח החיים של התושבים, ולא רק בצד הטכני של הבנייה. ניתוח של מקורות החיסכון בפליטות פחמן ב-BedZED הראה שרק כמחצית מההפחתה בפליטות מקורה בחומרי הבניין ובאופן הבנייה, ואילו המחצית השנייה היא תוצאה של שינויים באורח החיים של דיירייה: בהרגלי הנסיעה, הקניות, התזונה וכדומה. התובנה הזו הובילה את ארגון ביורג'נל למודל של עשרת ערוצי הפעולה 'חיים של עולם אחד' (One Planet Living), כלומר, לצורך לפעול במספר ערוצים מקבילים כדי לאפשר לאנשים לחיות חיים מקיימים בעיר. ערוצי הפעולה, כפי שעובדו להטמעה בישראל, הם: אנרגיה, פסולת, תחבורה מקיימת, חומרים ובנייה, חינוך לקיימות, שימור מים, טיפוח טבע, קהילה, מורשת ותרבות, כלכלה מקומית וצריכה, בריאות ואושר.

בביורג'נל גם הבינו, שכדי להשפיע, עליהם לעבוד בקנה מידה רחב יותר. אדם יכול לחיות 'חיים של עולם אחד' ב-BedZED אם הוא לא עוזב את המתחם, אבל זו אינה המציאות של חיים בעיר. אמנם בניית מיזמים בסדר גודל של 2,000 יחידות דיור עם יותר שירותים אינה אפשרית במדינה כמו אנגליה, אך 'קהילה של עולם אחד', בלי קשר לגודלה, יכולה להיות חלק משדרוג של

שכונה או אפילו של כל הרובע. היא מציעה שירותים לדיירים בסביבה: חנויות, גני משחקים, מרכז קהילתי, חלקות לגידול ירקות ופירות, חקלאות נתמכת קהילה, מועדוני שיתוף מכוניות ואפילו שטחי משרד משותפים, שיאפשרו עבודה מרחוק (telecommuting). החשיבה כיום בארגון היא ליצור במזם שירותים המאפשרים לאנשים בקהילה, ובאזור הסובב אותה, להיות באורח חיים מקיים יותר.

מההיבטים הטכנולוגיים של BedZED הסתבר שעדיף לא להשתמש בטכנולוגיה ניסיונית במזם מסוג זה. המתקן הניסיוני להפקת אנרגיה מביומסה לא עבד כמתוכנן, וזו אחת הסיבות ש-BedZED לא עמד ביעד של 'אפס פחמן' שהיזמים שאפו להגיע אליו. תובנה נוספת הייתה, שמתחם כמו BedZED קטן מכדי לייצר במקום 100% מהאנרגיה, וכי עדיף לייצר במתחם אנרגיה לחימום ואת היתרה להביא מבחוץ. תובנה זו כבר יושמה במזם בעיר ברייטון באנגליה. הארגון הקים שם חברת אנרגיה לרכישה מרוכזת מיצרן אנרגיה מתחדשת, וכך הוא מספק לדיירים חשמל באפס פחמן, בצורה שעומדת במבחן עלות-תועלת. כפי שכן מדגיש בריאיון, "אתה לומד הרבה ממה שלא עבד, ולא רק ממה שהצליח" (נספח 1).

מזם BedZED רשם הצלחה משמעותית בהשפעה שלו מחוץ לגבולות המתחם. בעקבות שיתוף הפעולה עם ביורג'נל, הרשות של רובע סאטון שילבה את התפיסה של 'חיים של עולם אחד' באסטרטגיית הקיימות שלה. גם במקומות אחרים שהוקמו בהם 'קהילות של עולם אחד', אימצה הרשות המקומית לא פעם את הרעיון. כפי שכן מסביר, "באופן כללי מסתבר שהרשות המקומית נוטה לאמץ קיימות לאחר שמיזם מוצלח בה הראה שהדבר אפשרי".

שאלתנו, אם הוא יכול להצביע על המפתח להצלחה שלהם, ענה בן במילה אחת: **התמדה**. יצירה של קהילות מקיימות לא עולה יותר כסף. היא עולה בזמן ובאנרגיה שהיזמים נדרשים להשקיע, בשינוי אופן ההתנהלות של הדברים ובמניעת נסיגה ל"עסקים כרגיל". כאשר מתמידים, אפשר להגיע להישגים משמעותיים.

'סקר מצא שהדיירים ב-BedZED מכירים בשמותיהם במוצק 20 שנים, וזאת לעומת הממוצע בבריטניה העומד על 7-8 היכריות'. מתוך הראיון המלא עם בן גיל | באדיבות BioRegiona

מקורות

1. פורום ה-15. סקרי מצאי הפליטות העירוניים 2012.
2. UN-Habitat. 2011. Cities and climate change. Global report on Human settlements 2011. London, Washington (DC): Earthscan.

נספחים (זמינים באתר)

נספח 1. תמלול מלא
של ראיון עם בן גיל
מארגון ביורג'נל

[להורדה](#)